

BUDA-PESTA

25 Iunie st. v.
7 Iuliu st. n.

Va eși joi'a și duminică.

Redacțiunea: strad'a arbo-
relui verde nr. 12.

Nr. 47.

ANULU XIV.
1878.

Pretiuu pe unu anu 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de anu 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$ de
anu 2 fl. 70 cr.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

Consideratiuni ortografice.

(Urmare.)

În fine sè vedemu, indemniséza-se ei cum-
va prin **ratiuni estetice** ?

Ortografi'a e costumulu limbei, — si ori
ce omu de buna cuviintia, când se arata la
lume, se presintéza în vestminte câtu se póte
mai curate si mai potrivite caracterului seu
nationalu.

Sè luàm acum o carte românesca cu or-
tografia curatu ethimologica si sè o punemu
lânga un'a latina, italiana, francesca, spaniòla
etc. si tóta lumea va dice : ast'a e ortografia
româna, curata, frumòsa, estetica !

Apoi iea cineva o carte românesca scrisa
cu tóte apertinentiele si impertinentiele fone-
tice, cu còrne si còde cá unu dobitocu, muti-
lata în formele sale de derivatiune si flexiune,
si o pune lânga o carte cehica, slovaca séu
hrovata cu semnele cele multe fonetice, — si
prim'a impressiune va face pe ori si cine sè
créda, cá limb'a aceea înca e vr'unu dialectu
slavicu séu celu pucinu unu conglomeratu, o
cârpitura din tóte limbele. Unu costumu câr-
pitu cu totu felu de petece, si plinu de tóte
góngele !

Apoi — rogu-ve ! unu cuvântu cá „înva-
țati“, — „înștiințati“, — „împărtașeste“ etc.
nu dau icón'a unei nuiete muiate în cleiu,

pe care s'au prinsu de tóte părțile o suma-
tenia de musce ? Si cuvintele cele ismenite, cá :
credința, preț, foița, rație, nație, Cluj, Blaj,
Raț etc. — óre nu se înfacisiéza ca nisce fe-
tiori voinici, înalti, frumosi, carora inse tur-
cii li-au taiatu nasulu si urechile ?

Mi-aducu aminte de o femeia din Bra-
siovu, cu numele *Bolond Zsuzsa*, căreia i cadiu-
se nasulu, dar își impodobia capulu cá o Me-
dusa cu totu felulu de pene si pantlici culese
de prin gunóie, si-apoi dicea, cá ea e impera-
tés'a imperateselor.

Éca partea estetica a ortografiei fonetice
— cu còrne si còde !

Dar fonetistii mai au si unele nedumeriri
speciale în contra ortografiei etimologice. Sè
vedemu, ce valóre mai au si aceste ?

Fonetistii asiá credu — séu mai bine di-
cúndu — se facu a crede : „cá regulele stabilize
de etimologisti pentru regulara sunetelor, nu sânt
stabile si generale, — pentru cá se afla multe cu-
vinte, ce nu incapu între cadrele acestor regule“
etc. — De aci apoi ei facu conclusiunea, cá
pentru vindecarea acestor rele trebuie introdu-
sa ortografi'a doftorului *Eisenbart*, care vindeca
maselele cu pistolulu — *nach seiner Art* !

Noi, esaminându tóte acele esemple, ce

le-au adunatu fonetistii pentru ilustrarea asertelor lor, amu aflatu, că cea mai mare parte a lor se reduce la cuvinte straine, la neologismi nenaturalisati, la forme stricate, si la pronunçiari falsificate; — iéra în câtu în acele esceptiuni s'aru aflá si cuvinte curatu române, — ele sânt fôrte pucine.

Ce se atinge acum de cuvintele straine, — apoi dóra nu voru vré fonetistii sè întocmimu ortografi'a nóstra româna dupa gustulu strai- nilor. Ce figura comica ar mai face unu românu îmbracatu cu camésia, cu cióreci albi, încinsu cu sierpariu si încaltiatu cu opinci — care apoi ar mai luá pe sine si unu fracu negru si unu cilindru înaltu de celu mai nou fa- sonu?

Totu aceea se póte dice si de neologismi, — cari pâna atunci, pâna când nu se acomodéza tuturor însusírilor limbei nóstre nationale, remânu cuvinte straine, forme stricate, — supuse si la pronunçiari false, — pe cari apoi nici fonetistii nu le potu regulá cu tóta escamoteri'a lor fonetica, — fâra d'a stricá si ce e alu nostru curatu si bunu. Asi vré sè vedu eu, cum scriu fonetistii cu ortografi'a lor : *Gyöngyös, gyönyörűség* etc.

Nu remâne asiá dara — dupa mintea cea sânetósa — alt'a, decâtu a ne întocmí regulele ortografice dupa natur'a limbei nóstre, — si apoi a supune cuvintele adoptate la aceste re- gule de ortografi'a si pronunçiare, — iéra cele straine a le lasá în voi'a jurisdictiunei lor ortografice. D. e. dupa cum amu facutu si amu pronunçiatu din *plecatu = plecatiune*, si nu „plecátiune“ seu „plecátie“ — asiá vom sub- ordiná acestei regule stabile si generale si cu- vintele *deputatu — deputatiune*, si nu „deputá- tiune“, „deputátie“, cu atâtu mai pucinu dupa form'a cea falsa ce esista numai la slavi : *de- putacije* etc.

În fine, ce se atinge de acele cuvinte, cari fiindu curatu române, séu deja naturali- sate, fâra d'a se supune regulei generale, — apoi de aci nu urméza, că déca si-a perditu o vulpe cód'a, apoi tóte vulpile sè-si taia codile. — Aceste cuvinte vor fi tractate cá esceptiuni, iéra nu cà modeluri pentru întocmirea orto- grafica a limbei.

În tóte limbele casurile cele mai multe, cari se grupéza pe lângá unu principiu, dau regul'a generala, iéra cele mai pucine — facu esceptiunea.

Natur'a cea musicala a limbei nóstre ni-a dictatu regulele simfonice, dupa cari trebuie sè

se întocmésca si pronunçierea, si prin urmare si ortografi'a cuvintelor române.

Un'a dintre aceste regule simfonice e : că accentuarea cuvântului cade totu-de-una pe si- laba penultima d. e. *sápu — sapáre — sapatúra* etc. — Esceptiune dela regul'a asta se arata numai atunci, déca ultim'a silaba se contrage în cea penultima, — în casulu acest'a accen- tulu naturalminte remâne pe ultim'a d. e. a *sapá(re)*; — apoi déca ultim'a se derivéza într' unu sufixu de dóue silabe scurte, — în care casu accentuarea remâne înderetu pe penulti- m'a, d. e. *sapássemu, pépine* etc. ¹¹⁾

Sè ilustrámu acum acésta regula eufoni- ca a limbei române cu formul'a : $\smile \smile - \smile$, — si vom aflá într'êns'a chei'a de pronunçiare si fâra de semnele fonetice — numai din lo- culu, ce-lu cuprinde respectiv'a vocala. — Asiá vocal'a *a* va suná deschisu ca *á* îndata ce vine la locul de accentuare, — la din contra su- netulu ei se închide cá „ă.“ — D. e.

\smile	\smile	—	\smile
		bá . . tu	
	bă . .	tú . .	tū
bă . .	tă . .	tú . .	ră
	bă . .	tú . .	(ra)

Asiá vediêndu, că din cuvântulu *batatura* nici unu *a* nu cade la locul penultimu accen- tuatu, lesne vomu scí, că tustrei *a* din elu au sunetulu scurtu alu lui „ă“, — si sciindu oda- ta acésta regula, nu mai e trebuintia, cá ceti- toriulu sè fia condusu de fintiele codate si cornute.

Sub asemenea înriurintia cadu multu pu- cinu si celelalte vocale; de si la aceste varia- tiunea simfonica e mai pucinu simtîbila. D. e. vocal'a *o* când cade de sub accentu trece bucu- rosu în sunetulu lui *u* etc. D. e.

\smile	\smile	—	\smile
		po . . tu	
	pu . .	tu . .	tu
	pu . .	té . .	re etc.

Combinându ambele aceste forme eufoni- ce, ne putemu esplicá îndata, pentru ce *o* din cuvântulu *potu* are trei sunete : *potu*, *póte* si *putere*, etc.

Alt'a însusire simfonica a limbei române conditionéza regul'a, că literile precedente se influintiéza în pronunçierea lor prin cele ur- matóre. Asiá d. e. vocalele *e* si *o* se deschidu îndata ce urméza în silab'a urmatórea o vocala

¹¹⁾ Vedi mai pe largu în „Die rumänische Amtssprache“ von I. Puscariu, Hermannstadt. 1860 u. 1864.

deschisa, si îndata ce se schimba ast'a într'una mai închisa, se inchide si cea precedente. D. e. începutu, începă, totu, tóta etc. — lucratoru, lucrătoria etc. — Asiá vocalele *a* înainte de *n, mb* si *mp* se pronuncia mai cu sama nasalu, (o însusire, ce s'a pastratu si la francezi, de si sub alta forma.) D. e. câmpu, fênu etc. Asemene *e* trece ori în *é* ori în *i*: fênu, vine, dupa cum se înfluințéza prin vocal'a subsecinte; iéra *o* trece bucurosu în *u*, d. e. bunu, punu etc.

Consonantele *c* si *g* se immóia îndata ce li urméza unu *e* si *i*: facu — faci, fugu — fugi, — si déca dupa *i* mai urméza si unu *e* subtieza pe *c* si mai tare, d. e. acie, facie, ghia-cie etc., iéra déca lui *ci* i premerge unu *s* — se îngrósia apropiându-se de sonulu lui *t*, crescú — cresci — cresce. etc.

Vocalele *d, s, t*, înainte de semi — *i* trecu în siueratória, credu — credi, frumosu — frumosi, frate — frati etc.; iéra cu sufixele *iune* si *iosu* se apropia de tonulu lui *c*: întieptiune, putintiosu etc.

Aste tóte sânt însusiri ale limbei cari se reguléza prin norme gramaticale sistematice, iéra nu prin împunetur'a córnelor séu cu lo-virea códelor fonetice.

Regulându asiá dara pronunsierea si ortografí'a româna pe bas'a acestoru principie eufonice, — trebuie si cuvintele ce le adoptâmu sè le asimilâmu acestor însusiri; cà altu-cum voru remâné straine, si cá atari n'au dreptulu d'a-si arogá comoditatea ariciului în cuibulu celu ospitalu alu sobolului.

Sè punemu acum sub cumpena si mesur'a formelor nóstre eufonice ori ce cuvêntu strainu séu neologu, si déca vremu sè-i dâmu dreptulu cetatienescu românu, va trebui a se supune acelor forme. D. e.

))	—)
	mă .	sli . .	nă
gră . .	mă .	ti . .	cu ¹²⁾
	frum .	sé . .	tia
		fór . .	ma etc.

asiá: *temperamêntu* cá si *pamêntu*, — *recomându* cá si *chiamându* etc.

Concedemu si noi, cà tóte aceste însusiri caracteristice ale limbei nóstre au si esceptiunile sale. Dar — repetîmu, cà si la noi — cá în tóte limbele — esceptiunile trebuie tractate si regulate cá atari — prin statuari lexicale si gramaticale.

Asiá unde *a* cadîndu sub accentu totusi

¹²⁾ Vorniculu Jordache Golescu în gramatic'a sa dela a 1840 scrie: „Canóne Grămăticesci“ (cu cirile.)

mai pastréza sunetulu obtusu, precum e la pluralele feminine în *àri, àtu, àrti, ài* etc. d. e. cantàri, cetàti, pàrti, cài etc., asemene si dativulu pronominalu: cutàrui, atàrui, — apoi unele anumite forme de conjugatiune, precum sânt: cautàmu, sè cautàmu, contà, fà, dà etc. — i se aplica accentulu obtusu.

Spre deosebirea lui *a* nasalu de celu nenasalu precum e: Românú si Romanu, pagânu si ciocanu, etc. apoi la cuvintele unde perdiëndu-se *n* totusi s'a pastratu sonulu nasalu, precum e: atàtu, cātu etc. déca tocmai e trebuințiã neapărata, luàmú refugiulu la circumflexulu nasalu si pacea e gata, — la congresulu din Berlin pentru aceea nu vom recurge; — de si ar fi tare de doritu, cá acestu sunetu, care si pâna acum a perdutu multu din intensitatea sa ¹³⁾ — sè nu se mai marceze, cá asiá cu incetulu sè se si pérda cu totulu. — Francesii, de si au unu asemene sonu nasalu, ilu pronuncia, dar nu-lu insemnéza.

Latinii, — cá sè scape de sunetulu nasalu, — duplicau pe *n*, ceea ce amu puté face si noi d. e. annu si ânelu, — manna si mâna, — canna si câne, — stanna si stâna, — ciocannu si pagânu etc.

Din tóte aceste fonetistii potu luá convingere, cà ortografí'a româna avêndu bas'a sa numai pe accentuare, tóte esceptiunile se potu regulá prin semnele de accentuare, cari sânt mai pucine, si facu de prisosu tóte semnele fonetice cele multe, obositorie, si nepotrivate cu natur'a limbelor romanice.

Carturarii nostri cei betrâni — se vedu — cà au cuprinsu mai bine ponderositatea accentuării în limb'a româna, când la tiparirea cărtilor bisericesci la totu cuvêntulu au marcatu accentuarea cu semnu apertu; asiá d. e. *Dómne strigát-amu càtra tine, aúdi-me Dómne!*

Si bine ar fi fostu déca ne-amu fi tiênutu strinsu de acestu modu de scriere cu semnele tonice ale betrânilor nostri, — atunci amu fi fost scutiti d'a audí prin bisericile nóstre niscari cântàri dupa notele fonetice, cá si cari numai la ânimalele cornute si codate le-ai mai puté audí!

(Va urmá.)

Merulu fatalu.

— Novela istorica. —

(Urmare.)

Uniculu defectu a lui Teodosiu erá, cà nu putea sè lucre ceva neatêrnatu. Nu e vin'a lui. N'a avutu

¹³⁾ Asiá betrâni scriau (cu cirile) sâmbântiã, sâmbânăturá etc.

tata, lângă care se se fi crescutu barbatesce. Pulcheria grigiá de elu cá cea mai buna mama. În totu loculu i-ar fi statu la spate, i-ar fi statu înainte, se-lu apere se nu-lu atinga nici unu reu. Asiá înse nu se otielescu barbatii. Dar nici pe Pulcheria nu o vinovátimu. Ea n'a pututu mai multu decâtu o femeia.

Dar unu unicu defectu avea si Atenais-Eudoxia, contrastulu lui Teodosiu. Ea, fàra mama, de micutia

— Tu suferi, iubitul meu! — ar fi dîsu ea ca-
tra Teodosiu, — spune-mi secretulu ànimei tale!

Si Teodosiu n'ar fi pututu resiste se nu-i spuna.
Si ce bine erá déca i spunea!

Dar nu putemu inculpá nici pe ea. Ea a cres-
cutu fàra mama, si n'a avutu ocaziune se adopteze
acele caractere femeiesci, ce pe femeia o facu adevè-
rata soția.

Voltaire.

s'a crescutu — lângă tata seu — barbatesce. Ea a avutu trebuintia de asiá numitulu ingeniulu muierescu, care numai dela mama póte se învetie o copila.

Acestu ingeniulu muierescu a lipsitu la Atenais-Eudoxia.

Déca îl avea, atunci putea îndata se petrun-
da ànim'a barbatului; din purtarea lui neîndatinata tre-
buiá se véda durerea lui.

Ea erá filosofa, si înaintându în etate, deveni
totu mai seriósa.

Creșcerea unilaterală denaturéza, éra nu eman-
cipéza femeia.

Teodosiu de astadata s'a întorsu liniscitu în des-
partiaméntulu seu.

(Va urmá.)

Georgiu Traila.

S A L O N U

Calindarul septemanei.

Dumin.	25	7	F. 3 d. R. c. m. Fevronia.
Luni	26	8	cc. pp. David, Antion, Ioan Goției.
Marti	27	9	c. p. Sampson, s. m. Anect.
Mercuri	28	10	ad. rel. ss. Cir, Ioan. s. m. Papia.
Joi	29	11	ss. ap. Petru si Paul.
Vineri	30	12	adun. ss. 12 apost. s. m. Meliton.
Samb.	1	13	ss. mm. Cosma si Damian din Roma.

Dela espositiunea universală.

Paris 1 iulie.

În momintele în cari scriu aceste sîre, totu Parisulu se afla sub impresiunea unui entusiasmu mare. Eri se tînu acea mare serbare a espositiunii, pentru care statulu a votatu nu mai pucinu decâtu 500,000 franci. O jumetate de milionu pentru lumina electrica, pentru lampiune colorate, — asiá ceva numai orasiulu miliardelor pôte sè face. Si totusi acést'a suma înca nu fu de ajunsu, spre a fi pututu dá acelei serbâri tóta pomp'a. Primarii diferitelor despartiaminte ale Parisului mai invitara si publiculu la contribuiuri.

Locurile de frunte unde se estinse splendóraea acestei serbâri, fure gradinele Tuilerîilor, câmpii eliseici, arculu de triumfu, avenue du bois de Boulogne. Acést'a promenada marétia, cam de 4 kilometre lunga, se iluminá splendidu. În deosebi padurea de la Boulogne fu minunata, acést'a acuma se iluminá pentru prim'a-óra. 100,000 de lampe se aninara pe arbori, 30,000 de pocale colorate se asiédîara pe pamêntu, 32,000 de focuri electrice reversau lucórea lor spre padure si insulele sale.

Pe ambele lacuri ale acestei paduri se miscara sute de luntritîe iluminate, dintre cari pe dóue se aflau si câte o banda militara. Avenue du Bois de Boulogne, care conduce din padure pâna la arculu de Triumfu, fu iluminata cu 220 lampe cu coróne, din cari fia-care avea câte 200 de flacare.

Câmpii eliseici fure decorati cu ghirlande, cu pocale colorate, si cu lampe cu coróne. O astfel de decoratiune nu s'a vediutu de multu, de pe timpulu lui Napoleon.

Gradinele Tuilerîilor înnotau în o adevărata mare de focuri. La finea aleului mare, care conduce la ruinele castelului, s'a facutu o estrada, unde 600 de musicanti si cântareti dadura unu concertu.

Statulu iluminá asemene si piatî'a Italiei si piatî'a tronului, cari erau fórt admirabile si atrageau mîi si mîi de privitori.

Patru focuri artificióse se arangiara, unulu pe Montmartre, alu doile la barier'a tronului, alu treile în piatî'a Italiei si alu patrale în bois de Boulogne. Trocadero si câmpulu lui Marte asemene luara parte la iluminatiune; acolo jucara focurile electrice rolulu celu mai mare.

Tóte edificiiile statului si ale orasiului fure splendidu iluminate; fia-care arondisamentu alu Parisului mai avù înca si serbarea sa speciala, apoi si particularii contribuiura la innaltîarea acestei festivitâti, astfel apoi numai pucine case mai remasera cari n'au fost iluminate si decorate cu stindarde.

Contribuirile particularilor pentru acést'a serbare înca fure enorme. Comerciantii din Palais Royal subscrisera 6000 de franci, pentru a se iluminá gradina a aceleia. În mijloculu acelei gradini tóta diu'a a cântatu o banda musicala.

În rue d'Angoulême s'a redicatu unu maretîu arcu de triumfu, pentru care locuitorii acelei strade conferira banii.

Numerulu stégurilor întrebuintiate cu ocasiunea acést'a a fost colossalu. De si multe din ele au ramasu înca din 1 maiu, diu'a deschiderii espositiunii, totusi în fabricele din giurulu Parisului s'au mai facutu anume pentru acést'a ocasiune dóue milióne de stéguri.

Serbarea a reesitu peste tóta așteptarea. Tóta diu'a undulá pe strade multîmea de ómeni. Parisulu întregu fu decoratu admirabilu. Casele abiá se vedeau de multîmea stégurilor, a lampelor si a insemnelor republicei.

Din provincia vinira dóue-sute-de-mîi de ómeni anume pentru acést'a festivitate. Deminétî'a la 3 óre sosira cele din urma trenuri.

Tóte localurile publice fure închise, de la miédîadi chiar si post'a, si acést'a numai corespundintîilor de diuarie li mai stetea la dispositiune.

Toti, barbati si femei, îsi cumperara cocarde vênetu-albu-rošie, si le pusera pe peptu. Ensii-si parisienii spunu, cà o serbatóre atátu de grandiósa nu s'a mai serbatu în Paris. Serbarea acést'a fu un'a dintre cele mai mari serbâri internaționale ale pacci si ale bucuriei.

Saracii Parisului primira 200,000 fr. din fondurile statului, alte ajutóre de la orasiu, si 20,000 dela ministrulu Dufaure.

Dar si uitasem de espositiune. Si ar fi fost o mare gresiéla. Acolo s'a începutu serbarea. Peste nópte s'a aredicatu în gradina espositiunii statulu a republicei. Serbarea s'a începutu la 9 óre deminétî'a cu desvelirea acesteia cu care ocasiune ministrulu de industria si comerciu tînu o cuvêntare.

Ensasi statulu, séu mai bine bust'a, e gigantică. Spre a puté face ideia de marimea ei, insemnu cà numai capulu ei este de 30 urme innaltu, nasulu ei este atátu de mare cà si unu omu crescutu frumosielu.

Si cu acést'a desvelire, facêndu-se formul'a oficiala, serbarea începù. Tóta diu'a resuná în tóte pârțile : „Vive la republique!“

B.

Punciu dela Berlin.

Bietulu Gorciacoff o patî curios. Când sosi la congressulu din Berlin, se duse la Bismarck în visita.

Dupa ce petrecù câtu-va timpu acolo, se scolá sè se departeze, dar fiindu slabu din caus'a bólei sale, cadîu la pamêntu.

Vediêndu acést'a cânele lui Bismarck, ce se afla totu cu stapânulu seu într'o odaia, sarî spre Gorciacoff si-lu apucá de peptu.

Îndesiertu strigá Bismarck, cânele nu lasá pe Gorciacoff. Se hatî apoi si elu de câne si numai cu mare truda il putù smulge din brațiele lui Gorciacoff.

E de însemnatu, cà numele cânelui e — „Sultan.“

Voltaire.

— La portretulu de pe pagin'a 304. —

La 30 maiu an. c. în Paris s'a serbatu a sut'a aniversaria a mortii lui Voltaire.

Este omu inteligentu, care sè nu cunósca acestu nume? Voltaire a fost unulu din ómenii cei mai cu spiritulu ai Franciei, poetu si filosofu mare. Barbatu de litere, care a produsu unu efectu mare, si a fost multu admiratu si multu combatutu.

Nu se póte negá, cá marele spiritulu alu lui Voltaire n'a fost lipsitu de gresieli. Sarcasmulu seu necrutiatóru, care nu se sfiá a sbiciuí totu ce altii aveau sântu si vanitatea lui personala întunecau multu splendórea actiunilor sale. Cu tóte aceste ínse e constatatu, cá Voltaire, cá poetu, istoricu, satiricu si filosofu, cá ínvetiatu si polyhistor, a fost unu genú universal.

Elu s'a nascutu la 21 nov. 1694 în Paris, si a muritu totu acolo la 30 maiu 1778. A studiatu în colegiulu jesuitilor, dar de acolo a esítu cu niste idei tocmai contrare celor propuse acolo. Aceste idei caracterisara apoi tóta activitatea lui literaria. Si le sustínu cu atát'a taría si verva, încátu contrarii lui îl numira ateistu.

Ast'a fu caus'a, cá dènsulu nici n'a pututu siédé în orasiulu seu natalu. Atragèndu-si ur'a clerului, trebuí sè parasésca Parisulu. Elu se duse la curtea lui Fridericu celu mare, mai apoi petrecù în Germani'a, Elveti'a, unde se asiedí la Fernay. Aice petrecù elu dóne-díeci de ani, culmea renumelui seu, si numai la 1778 se rentórsa la Paris, cá sè asiste la represintarea piesei sale „Irina“, care facù unu efectu atátu de mare, încátu autorulu chiamatu înaintea rampelor, díse publiculu cu ochii ínundati de lacrime: „Francesi, cu bucuri'a voiti sè me omoriti?“ Afiá se si întèmplá. Emotiúnea mare îl culcá în patu, si muri. Remasítiele lui pamèntesci astadi se afla în Panteon.

Dintre operile sale amintimu, tragediile: Oedipus, Alzir, Brutus, Zaire, Merope, Tancred, Semiramis, Mórtea lui Cesar, — romanurile: Zadig, Orfan'a de China, Candide, — lucrárile istorice: Carol XII, istori'a Rusiei sub Petru celu mare, — scrierile filosofice: Epistole filosofice, Lexicon filosoficu, Filosofi'a istoriei, Esplicatiunea bibliei etc. Elu a produsu o nóua literatura, si spiritulu seu va traí în eternu.

Literatura si arti.

O importanta revista internationala a aparutu de curèndu sub titlulu de „Alianti'a Latina.“ Ea este redactata de membrii „Alouettei“ si contíne articole de ale scriitorilor francesi, spanioli, italieni, romani etc. „Alianti'a Latina“ apare în Paris, cum si în Montpellier. Ea contíne în primulu seu numeru din lun'a curenta junie urmatórele articole: „Alianti'a Latina“ de Mauro Macchi; „Idei'a Latina“ de L. — X. de Ricard; „Aubusson“ de Victor Balagner; „Bressinage“ d'Alauveto de A. Tavan; Los Tipos espanoles de Pompero Gener; „Un marquis republicain“ de Leon Cladel; „Practic'a moralei“ de Edmond Thiaudière; „Mân'a si degetulu“ de Robert Halt; „Nourul“ de Pouvillon; „Istórisiri poporale din Carcassonne“ de Olivier de Patariu; „A l'obro!“ de Jos.

Mayer; „Fragmente din istori'a Italiei“ de Gellion-Danglar; „Martirulu Gâștei“ de A. Poures; „Istori'a sentimentala a timpului Maurilor“ de Emile Maison; „Cinci“ tragedia de Percy Shelley; „Las Cazas“ de Huespedes Forteza; „Don Juan Benorio“ de Pi y Margall; „Note provinciãle“ de Jules Laurens; „Cronic'a italiana“ de Patrizz; „Cronica spaniola“ de J. — B. Euseâat; Bibliografi si poesii francese, italiene, spaniole, provençale si langhedociene. Articolele în limbele straine cá acele a le dlor Balagner Pi y Margall, Forteza, etc. sânt însocite de o traductiune franceza.

✕ **Artistulu Mezetti**, maiestru compositoru, membru alu academiéi filarmonice din Bologna, a compusu musica pentru „Cânteculu Gintei Latine“ si a tramis'o poetulu la Mircesci, care i multiamese prin o scrissóre, íncheiându cá music'a „este scrisa într'unu modu largu, si va produce unu efectu mare, fiindu întonata de voci tari, cu acompaniarea orchestrei.“

✕ **Elevis scólei de musica si declamatiune din Bucuresci** facura esamenu la 2 julie st. n. Cu acesta ocaziune se esecutá uvertur'a din „Prometeu“ de Beethoven, Romanti'a în fa pentru violina de același, Concerte în la minore de Hummel, Nocturn'a pentru violoncelu de Golterman, Recitativu si arie din „Favorit'a“ de Donizetti, Legenda pentru violina de Wienawsky, Sextetu pentru instruminte de suflare de Mozart, Polones'a în bemol de Chopin, Meditatiune asupra preludiulu de Bach — Gounod, — si se jucá: Cinna, fragmente de Corneille, o scena din Hamlet, fragmentu din „Influinti'a morala“ de Sion, si unu monolog din Hernani de V. Hugo, tradusu de Eliade.

Regele Bavariei, precum se scíe, este unu mare iubitoru de arti. Pentru teatru are o deosebita atractiune. I place ínse cá sè fia singuru la teatru. Elu se asíeja în logia precisu la 7 óre, neínsocitu de nimene, si în tóta sal'a nu se afla unu sufletu de omu afara de elu, cu tóte aceste teatrulu e splendidu iluminatu, si artistii jóca întocmai cá la ori care represintatiune.

Biserica si scóla.

✕ **Parastase pentru Siaguna.** Afiámu din „Telegrafulu Român“, cá în biseric'a gr. or. din cetatea Sibíiului s'a celebratu la 28 junie st. n. unu parastas solemn u în memori'a fericitulu archiereu Andreiu br. de Siaguna. A pontificatu énsusi Esc. Sa PrSS. archiepiscopu si mitropolitu Miron Roman. La acesta solenitate, afara de unu numeru mare de credintiosi, au luat parte si dnii asesori din Ungaria si Banatu ai consistoriulu mitropolitanu, cari se afla la sesiune. Dumineca, în 30 junie, asemene parastas s'a serbatu si la Resinari — unde e inmormèntatu Siaguna — sub pontificarea Esc. Sale P. mitropolitu Miron Roman, cântându chorulu clericilor o parte a liturghiei, iera cealalta parte chorulu compusu din domni si dómne din Sibíiu.

✕ **In institutulu Andreianu pedagogico-teologicu** gr. or. din Sibíiu esamenele incepura la 1 julie st. n. si vor durá pâna la 11 julie st. n., când anulu școlaru se va íncheiá cu solenitatea îndatinata.

✕ **Scóile din Beiusiu** íncheiara anulu școlaru la finea lunei trecute. Esamenele de maturitate se tînura în 18 si 19 junie; maturisanti au fost 22, din cari doi

se retrasera, 2 ênsi primira calculi de „eximio modo“, ér ceialalti au esítu maturi.

✧ **Gimnasiulu din Giurgiu** a suferitu fórte multu de bombardárele din anulu trecutu ale artileriei turcesci din Rusciucu. Camer'a a votatu dar 25,000 lei pentru restaurarea edificiului gimnasialu.

✧ **Scoli române în Bulgaria.** Camer'a României a votatu unu creditu de 10,000 lei pentru înfiintárea de școli române în comunele de peste Dunare si subvenționarea celei din Turtucaia.

✧ **In America** statulu nu se îngrigesce multu de învetiáméntulu superioru, ci mai tóte institutele sânt fondate de particulari. Astfel Vanderbilt, omu esítu din poporu, fondá o mare universitate în statulu. Tennessee, Vassat — unu beraru — darú tóta averea sa pentru înfiintárea unui colegiu destinatu educațiunii fetelor, — Erra Corwill fondá o mare școla científica, ce l'a costatu aprópe unu milion de dolari, — Stevens stabili o școla de tehnologiá.

Societati si institute.

✧ **Asociatiunea transilvana** pentru literatur'a si cultur'a poporului románu va tîné adunarea sa generala în anulu acest'a în opidulu Símleu in Selagiu. Adunarea se va deschide la 4 augustu st. n. Doritorii de a luá parte la acésta adunare sânt poftiti a se însciintiá la presiedintele comitetului arangiatoru, Rds. D. Alimpiu Barbulovicu vicariu în Símleu, spre a se puté face pregatirile necesarie în privinti'a cuarțirelor.

✧ **Adunarea din Símleu** promite a fi interessanta. Comitetulu arangiatoru a luatú tóte messurile pentru înlesnirea comodității caletorilor. Spre a puté realizá mai cu successu intentiunile sale, róga pe participanti a semnalá totu-odata si lini'a pe care voiescu sè caletorésca : Clusiu-Ciucea, Careii-Símleu, ori Oradea-Ciucea-Símleu, Zelau-Símleu, séu Oradea-Símleu? Si în specialu, cei ce vor caletori pe calea ferata, sânt invitati a indicá si trenulu cu care vor sosi, cá la gara sè-i póta așteptá trassure de ajunsu.

✧ **Spre orientarea caletorilor** cari vor merge pe calea ferata la adunarea din Símleu, se aduce la cunoscentiá, cá trenulu Clusiu-Ciucea sosese la Ciucea la 8 óre deminét'i'a, ér celu de catra Oradea-Ciucia la 11 óre totu deminét'i'a.

✧ **Primirea la Ciucea.** Este de doritu, cá toti óspetii, cari vor caletori pe calea ferata la adunarea din Símleu, sè-si întocmésca asiá caletori'a, cá pe diu'a de 3 augustu cu trenulu de deminét'ia negresitu sè sosésca la Ciucea, unde i va așteptá comisiunea de primire, in frunte cu dlu proprietaru Georgiu Popu. La diu' contra comisiunea nu va garantá despre carausia.

✧ **Primirea în Símleu.** Comitetulu centralu alu Asociatiunii transilvane si membrii adunati din tóte pártile la adunarea generala, vor fi bineventati în 3 augustu sér'a la 8 óre în piati'a opidului Símleu, de catra comitetulu arangiatoru.

✧ **Deschiderea adunării din Símleu.** Diu'a de 4 augustu fiindu o di de dumineca, ántáiu se va serbá serviciulu divin, la care vor asistá toti membrii, — apoi se va deschide adunarea generala.

Ce e nou ?

✧ **Maj. Sa regele s'a rentorsu la Viena.** Pe timpulu petrecerii sale în Budapesta acordá mai multe audientie, presidiá la unu consiliu ministerialu, facú

visita archiducelui Iosifu pe insul'a Margaretei, si tînú o mare revista militaria pe câmpulu de sub cetatea Budei numitu „câmpulu de sânge.“ Regele a îndreptatu ministrului Tisza unu biletu de mâna, în care si-a esprimatu recunoscenti'a si multiamit'a caldurósa, atátu presiedintelui cabinetului, cátu si colegilor sei ministrii, pentru zelulu lor patrioticu la deslegarea cestiunii de invoiéla cu Austria. Ministrii multiamira in corpore Maj. Sale pentru acésta recunoscentia.

✧ **Diet'a e convocata éراسi.** Maj. Sa regele a convocatu diet'a tierii pe 17 octomvre. Alegerile viitoare sânt ordonate pe 5—14 augustu.

✧ **Miscările electorale** s'au începutu si în cercurile electorale române, dar inca numai în câteva s'au stabilitu candidaturile. Dupa ce vom primí sciri positive, le vom impartesi.

✧ **Congressulu din Berlin** a ascultatú si pe representantii români, apoi a vorbitu Suvaloff, si s'a decisu cá Basarabi'a sè se retrocedeze Russiei pâna la Chilia; Români'a va primí Dobrugea si o parte din Bulgaria, la miédiadi — din colo de valea lui Traianu — pâna la Mangalia, la apusu — din colo de Rahova — pâna catra Silistria, adeca mai multu decâtu ce i oferise Russi'a.

✧ **Schimbári în ministeriulu ungurescu.** Maj. Sa regele a primitu dimissiunea ministrului Béla Perczel, si — în considerarea meritelor sale — i-a conferitu titulu de consiliaru intimu actualu. Se díce, cá Perczel va fi numitu vice-presiedinte alu curtii de cassatiune. În loculu lui fu numitu ministru alu justitiei, dr. Teodor Pauler. Cetimu in díuarie, cá secretarulu de statu la ministeriulu justitiei, Carol Csemegi, numai pâna atunce va tîné postululu seu, pâna când se va votá in dieta codicele polițialu; în loculu lui ar urmá apoi Stefanu Teleszky.

✧ **Maria de las Mercedes.** Mórtea tinerei si frumósei regine a Spaniei a deșteptatu compatimire în tóta lumea. Poporatiunea din Madridu a plâns'o cu gele, éra barbatulu ei — junele rege Alfonso — a devenitu omulu celu mai nefericitu în tóta tier'a sa. Elu si-a iubitú multu soçi'a, cáci casatori'a lui n'a fost dictata de convenientiele diplomatice, ci de boldulu ánimei sale. Mórtea ei urmá repede si fu causata de friguri. În sér'a penultima, vediéndu pe barbatulu ei plângéndu lángha dèns'a, i díse mánghaios : „Vamos Alfonso, no lloras ó me enfudare!“ (Încéta, iubite Alfonso, de a plánge, cáci me mániu !)

✧ **Romanii dela Urali si Asia.** „Resboiulu“ publica o scrissóre, care întaresce aretárele mai multor caletori, c'au întelnitu Români nu numai pe cóstele mării Caspice, dar si în Asia, unde sânt numiti, dupa afirmarea unui istoricu si geografu persianu : Turco-Valahites. În acésta scrissóre unu caletoru povestese, cá nu demultu a vorbitu pe calea ferata cu unu armeanu dela Urali, carele — vorbindu bine românesce — a dísu, cá a învetiátu limb'a romána acasa în Urali, unde sânt o multíme de sate românesce, pe cari muscalii — dupa luarea Basarabiei la 1812 — în mai multe rënduri le-a stramutatú în acele pustietáti departate, aducéndu în loculu lor zaporojeni si muscali, cá sè cuprinda loculu nefericitorilor Români si astfel sè desnaturalizeze Basarabi'a.

✧ **Pacalirea unui hotiu.** Unu locuitoru dela tíera, spune „Curierulu din Iasi“, — aducéndu de diu'a tégului dóue chile de grâu in vëndiare, îl întimpiná

unu jidovu care si tocmesce cu 40 fr. chil'a. Ducându pe locuitoru sè descarge grâulu, jidovulu i dîse : că sè nu fia amagiti nici unulu nici altulu la mesurarea stambólelor si descarcarea lor, si spre a se constatá cătu grâu este, pentru fia-care stambóla ce va depune în hambar, sè-i puie jidovulu în palaría o moneda de 50 bani, — astfel că la finitulu descarcării grâului, sè se póta constatá dupa numerulu monedelor căte stambóle au fost si prin urmare cătu grâu? Începându-se operati'a, jidovulu punea in palari'a locuitorului, de fia-care stambóla căte o moneda de 50 bani. Ajungându la 20 stambóle, jidovulu s'a prefacutu că are putina tréba în casa, în care intervalu, locuitorulu crediéndu că póte profitá de jidovu, sustrase din palaría 6 monede. La întórcere, se începù din nou descarcarea, urmându-se că înainte. Finindu-se totu grâulu, începù a numerá ambii monedele că sè constate cătu grâu a fost. Mare fu mirarea locuitorului, când a veduutu că-i lipsescu 6 stambóle; jidovulu înse, — siguru de mai înainte de acésta — îl convinse că n'a avutu mai multu grâu, de vreme ce pentru fia-care stambóla a depusu 50 bani. Omulu pacalitu, nu mai dîse nimicu, iér jidovulu luá 6 stambóle cu 3 franci, în locu de 12 franci.

O revoluțiune în luna. În luna se petrecu în momentele de față lucruri estraordinare. Unu astronomu din Colonia, d. Hermann J. Klein, a descoperitu pe suprafați'a lunei unu mare crateru de formațiune cu totulu nóua. Dupa d. Klein, acestu nou crateru este situatu într'o câmpia întinsa, lângă centrulu discului lunaru, la ostulu unui vechiu crateru numitu Hygiens; elu presinta, în epoc'a sfertului atâtâiu, aspectulu unei gauri plina de umbra, avéndu unu diametru d'aprópe 4000 metri. Craterulu întrece dar în latíme tóte craterule de pe paméntu, afara de craterulu de Keranea, din insulele Sandwich.

Sciri merunte. Siahulu Persiei, rentorcéndu-se dela Paris, a sositu vineri sér'a la Viena. — Henricu Lévy a daruitu academieí unguresci 10,000 de florini pentru concursuri literarie național-economice si agriculturale. — Ministrulu-presiedinte Tisza a plecatu la mosi'a sa Geszt, si de acolo va merge la Dobritínu sè faca dare de séma alegatorilor sei. — Fostulu ministru de justiția Béla Perczel si-a luat masu bunu la 3 l. c. dela personalulu acelu ministriu. — Comandantulu militarulu alu țerii, br. Edelsheim-Gyulay a reneputu caletori'a sa de inspectiune, mergéndu la Oradea-mare. — Presiedintele curții de casatiune, George Majláth a datu la 2 l. c. unu banchetu de despartire în onórea fostului vice-presiedinte alu numitei Curți, Vilelmu Lipovniczky, carele intra în pensiune. — În morméntarea reginei Spaniei se facù la 28 junie în Madcidu cu multa pompa, participându totu orasiulu. — Pe recursuri pentru cereri de statiiuni de magistri postali în anulu trecutu s'au întrebuintiatu timbre de 4365 fl. — Ambassadorulu din Viena alu Brasíliei a muritu. — Aprópe de orasiulu Schwelm s'a cutropitu unu tunelu care a omorítu 9 ómeni. —

Suvenirea mortilor.

George Focsia, consiliaru la ínnalt'a curte de compturi din Bucuresci si oficiaru alu ordinului „Stéu'a României“, a muritu la 1 julie st. n., în ur-

m'a ranei ce a primitu in atentatulu de la 2/14 junie, despre care scriseram si noi.

Ghicitura de semne

de P. P. M—anu.

Sșu:e×i ?u∇ei)a □o∇a:u?u a□e
 △□eșXu?u ?a țiaXia, a□aXaXii a?e
 Xie□ii i:!?o□iXe △u?)i)a∇șii,
 U:△e ∇a:△□a țiXe=ie, u:△e =?o□ia
 Su∇eXia si ț□XuXea sea ∇a□eXia
 Au ∇o□∇i:Xe ∇ii △e ∇ii. șo∇și?iu.

Deslegarea problemei de siacu din nr. 40 :

Albu.	Negrn.
1. Rn a 1 — a 7	Re 5 — f 6 — f 4
h 2 — h 3 séu	)
2. Rn a 7 — c 5 — g 1	) d. pl.
3. Rn — d 4 séu C e f — g 8 matt.	

Bine au deslegat'o dnii : Ionu Jonescu, Mateiu Nicolescu, Alesandru Cornisianu si Nicolae Strimbu.

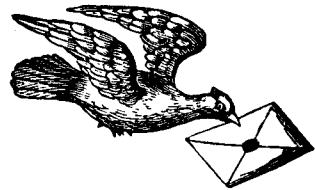
Deslegarea ghiciturei numerice din nr. 42 :

Turturica, uita-ti dorulu,
 Ce te plângi tu prin pustii?
 Că e fluture amorulu,
 Spune-mi, pasere, nu scii?

Ce te plângi cu nencetare
 Dupa timpulu ce-a trecut;
 Ori î-ti vine cu n'ntrestare,
 Că speranti'a te-a vëndutu?

Bine au ghicit'o dómnele si domnisiórele : Emilia Popu n. Marcusiu, Fira Serafim, Eugenia Munteanu, Maria Popoviciu, Sofia Cerniciu, Ioana Veresiu n. Joodi, Eufrosina Popu, Zoe Dimbu, Maria Micsiunescu, si Amalia Crisianu.

Post'a Redactiunii.

La Lucretia. Durere! nici acésta nu e mai buna decâtu cealalta. Dar scrisórea n'ar puté fi mai corecta? Culegatorii nostri de litere nu sânt români.

Sebisiu. Te facemu atentu, că nici odata nu-ti franchezi pistolele deplinu, si astfel totu-de-una trebuie sè platimu pe-dépsa.

Ne rugámu de onorab. nostru publicu sè binevoiésca a-si rennoi de timpuriu abonamentele, că sè nu fimu siliti a întreprumpe espedarea foi.

Proprietaru, redactoru respundietoru si editoru : **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1878. Calea țierei nr. 39.